

VARVARA BUZILĂ

ARTA TRADIȚIONALĂ din Republica Moldova

Traditional art from Republic of Moldova

CARTIER

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

1

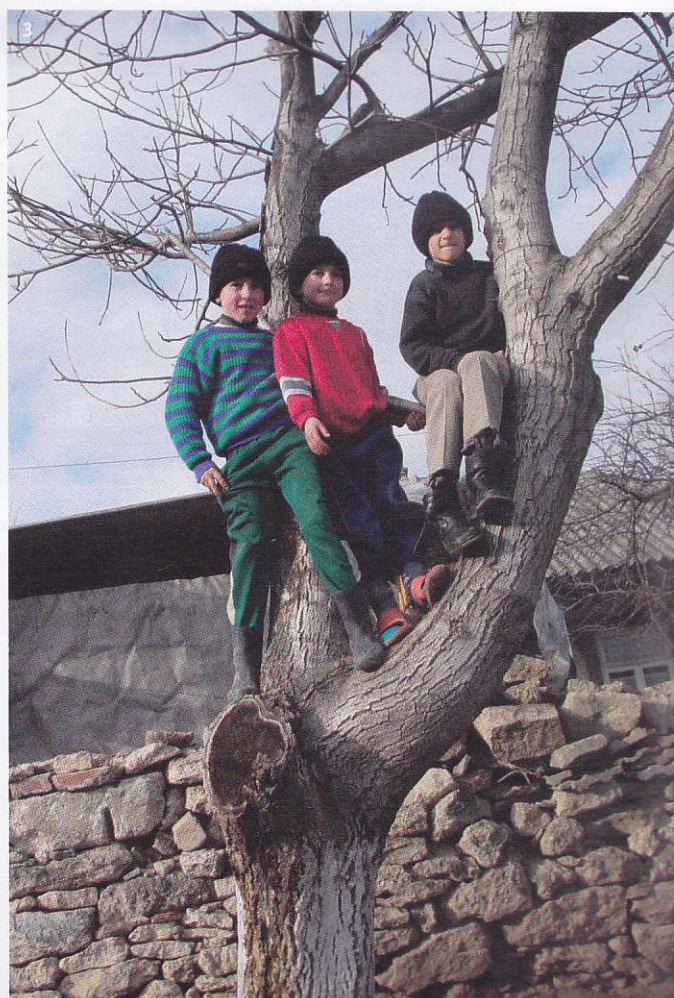
Rezervația peisagistică La Castel.
The Landscape Reserve La Castel.

1. Izvorul Mănăstirii Curchi.
The spring of the Curchi Monastery.

2. 3. Copiii satelor.
Village children.

2

3

1. Casă din satul Brănești, raionul Orhei.
House in the Brănești village, Orhei district.

2. Gospodărie din s. Ignăței strămutată în Muzeul Satului, București. Perioada interbelică.
Household from the Ignăței village, transferred to the Village Museum, Bucharest. Interwar period.

3. Mănăstirea Răciula. Începutul sec. XX.
Răciula monastery. Early 20th century.

4. Pietrar din satul Brănești, raionul Orhei.
Stone hewer from the Brănești village, Orhei district..

5. Pietrarul Mihai Hămuraru din satul Gordinești, raionul Fălești, împreună cu nepotul său Vasile Hămuraru. Foto 1977.

The stone hewer Mihai Hămuraru from the Gordinești village, Fălești district, together with his grandson Vasile Hămuraru. Photo 1977.

Meşterii populari şi axa valorică a timpului

Folk Craftsmen and the Value Axis of Time

Fiecare dintre noi are pasiunea călătoriilor, exprimată prin dorul de a cunoaşte şi a admira locuri, monumente, tradiţii, obiceiuri, bucate de o încărcătură simbolică aparte. Călătoriile pot fi reale, dar şi imaginare. Adeseori, acestea din urmă au rol de iniţiere şi, ulterior, ne motivează să ne pornim la drum pentru a trăi cu adevărat bucuriile călătoriilor. Iniţierea în spaţiul, timpul, comunităţile şi valorile pe care urmează să le vedem este pe deplin benefică în acest sens. O călătorie poate fi anticipată de un pliant, o hartă a locurilor remarcabile şi, de ce nu, de o carte precum cea pe care o citiţi acum.

Ghizii noştri, dar şi oamenii destinaţiilor de pe traseul frumosului, sunt meşterii populari, tot ei profesioniştii domeniului. În prezent, ei au în custodie un domeniu esenţial al culturii tradiţionale, cel al vechii arte populare – păstrat, adaptat, reactualizat în virtutea unor condiţii ce ţin de memo-

Each of us is passionate about travelling, a passion expressed through the desire to learn about and admire places, monuments, traditions, customs and cuisine which bear a special symbolism. Travels can be real, but also imaginary. The latter ones have often an initiatory role and motivate us to set out later on a journey seeking to enjoy truly the delights of travelling. The initiation in the space, time, communities and values we intend to meet is entirely beneficial in this respect. A booklet, a map of remarkable places, can foreshadow a travel and, why not, a book, like the one you are going to read now.

Our guides, as well as the persons of the destinations on the itinerary of beauty are folk craftsmen, the professionals in this domain. Nowadays they are in charge with an essential field of the traditional culture, namely the old folk art – a domain that

1. Biserică de lemn (1642, de pe teritoriul Muzeului Satului, Chișinău.

Wooden church (1642) at Village Museum, Chișinău

2. Biserica de lemn din satul Palanca, raionul Călărași (1775).

Wooden church from the Palanca village, Călărași district (1775).

3. Biserica medievală din orașul Căușeni (sec. 18).

Medieval church from the Căușeni town (18th c.).

► Casă din satul Ivancea, raionul Orhei.

House from the Ivancea village, Orhei district.

ria artistică a comunităților rurale și de necesitatea de a păstra legăturile noastre multiple cu mediul natural. Ne propunem, așadar, să cunoaștem spiritul unor comunități prin reprezentanții lor cei mai de seamă – meșterii populari –, toată comunicarea fiind axată pe timpul simbolic, spațiul simbolic, oamenii-simbol, obiectele simbolice, ca să se împlinească voința călătoriei noastre. Simbolismul este generat de specificul activității meșterilor, dar și de calitatea noastră de călători prin lumea meșteșugurilor. Astfel, această călătorie este orientată și în miezul culturii tradiționale, pentru că activitatea meșterilor populari valorifică bogăția tiparelor, modelelor, principiilor, materialelor, tehnicilor, formelor, ornamentelor esențiale pentru perpetuarea societăților umane. Prin acest filon diacronic, care e ca un vehicul ce străbate timpurile și epocile, fiecare popor poate coborî în noianul timpului pentru a-și regăsi propriile urme ale creativității.

Călătorind prin localitățile Republicii Moldova, la început, peisajele sunt cele care ne uimesc. Apoi observi o mare diversitate de abordare și de modele constructive a peisajelor de către oameni, acestea fiind în strânsă legătură cu bonitatea pământurilor, cu existența pădurilor, pășunilor, a râurilor și iazurilor. Una din principalele bogății ale Republicii Moldova sunt solurile fertile, 75% din tot teritoriul fiind humusuri, sau 83 de tipuri de cernoziomuri distribuite în funcție de factorii geolo-

is preserved, adapted and updated according to circumstances related to the artistic memory of rural communities and to the necessity of maintaining our multiple ties with the natural environment. We intend therefore to understand the spirit of communities through their most remarkable representatives – folk craftsmen –, the entire communication being centred on the symbolic time, symbolic space, people-symbols, symbolic objects, so that the will of our travel may be fulfilled. This symbolism is due to the specific of the activity of craftsmen, as well as to our quality of travellers in the world of crafts. This journey thus aims to the heart of the traditional culture, because the activity of folk craftsmen makes use of the wealth of patterns, models, principles, techniques, forms, essential ornaments for the perpetuation of human societies. By means of this diachronic stem, resembling a vehicle that crosses time and ages, any nation can descend into the depth of time to rediscover its own traces of creativity.

While traveling through the localities of the Republic of Moldova, the landscapes astonish us first. One notices then a great variety of approaches and ways of shaping landscapes through buildings. These are closely related to the quality of soils, to the existence of forests, pastures, rivers and ponds. The fertile soils are one of the main wealth of the Republic of Moldova. 75% of the

1
2

1. Moară de vânt din ținutul Sorociei, Basarabia.
Perioada interbelică.

Windmill from the Soroca county, Bessarabia.
Interwar period.

2. Piatră de moară.
Millstones.

►
Casă de piatră din centrul Republicii Moldova.
Stone house from the Centre of the Republic of Moldova.

gici, paleontologici, climatici. În unele locuri, grosimea acestui strat atinge 1,5 m, ceea ce constituie o bogăție importantă și la nivel european. Iată de ce humusurile din regiunea Bălți a Republicii Moldova au fost propuse pentru înscriere în Lista patrimoniului mondial UNESCO.

Lanurile de cereale, plantațiile de vii și livezi, pădurile sunt frumoase în orice anotimp. Agricultură, viticultură, pomicultura, creșterea animalelor, culesul din natură, apicultura – toate aceste ocupații milenare au oferit meșteșugurilor materie primă, iar meșterii au creat unelte de muncă, instalații tehnice, mijloace de transport, obiecte și ustensile necesare pentru asigurarea traiului familiei, obiecte de ritual, de ceremonial, instrumente muzicale etc.

Și la începutul sec. al XXI-lea Republica Moldova continuă să fie un stat al satelor, iar fiecare sat, zice lumea, e cu bordeiul și cu obiceiul lui, la care noi vom adăuga îndreptățit că fiecare mai are și meșterii, și meșteșugurile sale. Modernizarea a oferit soluții mai mult sau mai puțin adecvate administrării aces-

entire territory consists of humus or 83 kinds of chernozem, their distribution depending on geological, palaeontological or climate features. Sometimes the width of the soil layer reaches 1,5 m, which forms an important wealth also at European level. This is why the varieties of humus from the Bălți region of the Republic of Moldova have been proposed for inscription in the UNESCO World Heritage List.

The fields of crops, the vineyards, orchards and forests are charming in every season. Agriculture, viticulture, orcharding, fruit growing, cattle raising, picking up from wild trees and apiculture – all these millennial occupations have provided craftsmen with raw material. Moreover, craftsmen have created implements, technical installations, transports, objects and utensils that were necessary to provide the livelihood of family, ritual and ceremonial items, musical instruments etc.

At the beginning of the 21st century, the Republic of Moldova still is a country of villages, while each village, they say, has its own hut and custom. We would

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Trag clopotele la Mănăstirea Curchi.
The bells from the Curchi Monastery are ringing.

În atelierul meşterului Ion Aştefănoaie.
In the workshop of the craftsman Ion Aştefănoaie.

1

2

▲
Casă de piatră din comuna Trebujeni,
raionul Orhei.
Stone house from the Trebujeni
commune, Orhei district.

1. Săpatul fântânii în orașul Drochia.
Anii '60, sec. XX.
Digging the well in the Drochia town.
60s of the 20th c.

2. Ciutură și colac de fântână,
satul Morovaia, raionul Orhei.
Ciutură [well bucket] and well brim,
Morovaia village, Orhei district.

▶
3. Casă din satul Drochia, raionul Drochia.
House from the Drochia village,
Drochia district.

4. Hulubarniță.
Hulubarniță [Dovecote]

5. Scrânciob pascal din Muzeul Național
de Etnografie și Istorie Naturală.
Easter swing at the National Museum
of Ethnography and Natural History.

▼
Cioplitul lemnului. Fusarul face fuse.
Cuhureștii de Jos. 1965.
The fusar [spindle maker] is making
spindles. Cuhureștii de Jos. 1965.

tor bogății, constrângând mult vechile ocupații și meșteșuguri. Dacă în secolul al XIX-lea se practicau peste 180 de meșteșuguri și produsele meșteșugărești formau o simbioză reușită, echilibrată, justificată între pragmatism și frumusețe, până la noi au ajuns cam 30. În noile condiții s-a produs o redistribuire a funcțiilor meșteșugurilor în cadrul societății. Dacă mai înainte ele erau la fel de importante ca celelalte ocupații, de câteva decenii colportează tot mai mult însemnele diversității culturale, cele ale etnicității, ale regionalului, specificului cultural local.

Un ciubăr (cadă din doage de lemn) din Moldova, care era folosit în sec. al XIX-lea ca baie, nu se deosebește mult de un ciubăr din Japonia, ar putea zice unii dintre noi, comparând atlasele etnografice ale popoarelor lumii, și ar avea dreptate. O bună parte dintre obiectele artei populare par să fie o moștenire comună a mai multor popoare. Noi facem diferența, pentru că, dincolo de rosturile lor practice, le conferim semnificații, multe dintre ele simbolice. Iată de ce descoperirea, cunoașterea acestor obiecte, simple precum Mama Natură, apărute dintr-o bucată de lemn, un boț de lut, fire, fibre sau o așchie de metal în mâinile pricepute ale meșterilor, este ca o cunoaștere a sinelui colectiv, specific unor vremuri demult apuse.

justly add that each village has also its own craftsmen and crafts. Modernity offered more or less adequate solutions of managing this wealth, strongly limiting the old occupations and crafts. While during the 19th century over 180 of crafts were in use, the handicraft objects forming a proper symbiosis, equilibrated and reasonable between pragmatism and beauty, until nowadays about 30 crafts have survived. Within the new circumstances occurred a redistribution of functions of crafts at social level. If previously crafts were as important, as occupations, for several decades they are increasingly conveying the signs of cultural diversity, those of ethnicity, regionalism and of local cultural specific.

A ciubăr (a tub made of wooden staves) from Moldova, used in the 19th century as a bath, does not differ much from the tub from Japan, some would say, while comparing the ethnographic atlases of the world nations and they would be right. A big part of the objects of folk art seems to be a common heritage of several nations. We make the difference because, besides their practical purposes, we invest them with significances, many of them being symbolic ones. These objects, as simple as Mother Nature, came into being in the skilful hands of craftsmen, proceeding out of a piece of wood, a clay ball, threads, fibres or out of a metal splinter. This is why to discover and learn about these items is like to know the collective self, specific for long ago times.